

สุนทรียภาพด้านการใช้ชีวิตในวรรณกรรมแปลของจอร์จ ออร์เวลล์

Aesthetics of Lifestyle in the Translated Literary Works of George Orwell

เจ็อง ทิ หั่ง*

Truong Thi Hang

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Faculty of Humanities and Social Science,

Lampang Rajabhat University

*truongthihang.vn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ มุ่งศึกษาสุนทรียภาพด้านการใช้ชีวิตในวรรณกรรมแปลของจอร์จ ออร์เวลล์ จำนวน 6 เรื่อง ประกอบด้วยบันเทิงคดี 3 เรื่องและสารคดี 3 เรื่อง ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงมุมมองของออร์เวลล์เกี่ยวกับสุนทรียภาพด้านการใช้ชีวิตใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความซาบซึ้งในความงามทางธรรมชาติ ความซาบซึ้งในความงามของมนุษย์ ซึ่งแบ่งเป็นความงามทางกายภาพและความงามด้านจิตใจ และความซาบซึ้งในความงามทางศิลปะ ประกอบด้วย ศิลปะการร่ายรำของพม่า ศิลปะการรัดเท้าของสตรีจีน ศิลปะการออกแบบสิ่งก่อสร้างในประเทศสเปน และศิลปะในการดื่มชา

คำสำคัญ : สุนทรียภาพ วรรณกรรมแปล จอร์จ ออร์เวลล์

Abstract

This article aims to study the aesthetics of lifestyle in the translations of George Orwell's works, consisting of 6 pieces: 3 fiction and 3 non-fiction. The study reveals Orwell's perspectives on lifestyle aesthetics in three aspects: the awe of natural beauty, the appreciation of human beauty (physical and spiritual), and the admiration for artistic beauty. It includes Myanmar dance art, Chinese foot-binding art, architectural design in Spain, and the art of tea drinking.

Keywords : aesthetics, translated literary works, George Orwell

บทนำ

สุนทรียภาพคือความซาบซึ้งในความงาม ทั้งความงามทางธรรมชาติและความงามด้านศิลปะ และด้วยเหตุที่ความซาบซึ้งดังกล่าวเกี่ยวข้องกับภูมิหลังที่แตกต่างกันของแต่ละปัจเจก สุนทรียภาพจึงเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคลที่มีลักษณะไม่คงที่ อย่างไรก็ตาม การที่กลุ่มชนต่าง ๆ ถูกโอบล้อมอยู่ในบริบทเดียวกัน เช่น ยุคสมัย วัฒนธรรม สถานการณ์ทางการเมืองและสังคม ฯลฯ ได้ทำให้สุนทรียภาพของกลุ่มชนหรือคนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคเดียวกันมีลักษณะใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาบริบทในมุมมองที่กว้างออกไปอีก มนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในกาลและเทศะใดก็ต้องเผชิญกับกฎของธรรมชาติอย่างเรื่องความทุกข์และความอนิจจัง ทำให้ทัศนะเกี่ยวกับความงามมีความคล้ายคลึงกันหลายประการ และส่งผลให้สุนทรียภาพมีลักษณะเป็นสากลด้วย

จอร์จ ออร์เวลล์ (George Orwell) เป็นนามปากกาของ เอริก อาร์เทอร์ แบลร์ (Eric Arthur Blair) นักประพันธ์ชื่อดังชาวอังกฤษและเป็นผู้ทรงอิทธิพลในวงการวรรณกรรมของโลก หนังสือพิมพ์เดอะไทมส์ เคยจัดให้ออร์เวลล์อยู่ในอันดับที่สองในรายชื่อ “นักประพันธ์ชาวบริเตนผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดนับจากปี ค.ศ. 1945 เป็นต้นมา” วรรณกรรมที่ถูกพูดถึงมากที่สุดของเขา ได้แก่ “แอนิมอล ฟาร์ม” (Animal Farm) และ “หนึ่ง-เก้า-แปด-สี่” (1984) โดยนิตยสารไทมส์ยกย่องให้เป็นนวนิยายภาษาอังกฤษที่ดีที่สุดในงานนวนิยาย 100 เรื่องที่ประพันธ์ในช่วง ค.ศ. 1923–2005 นวนิยายทั้งสองเรื่องเคยได้รับรางวัลจำนวนมาก เช่น “1984” ได้รับรางวัล Prometheus Award ด้านนวนิยายแนวทฤษฎีใน ค.ศ. 1984 และนับถึง ค.ศ. 1989 ก็มีการแปลเป็นภาษาต่างประเทศมากกว่า 65 ภาษา (Suvannanonda, 2015) ส่วน “แอนิมอล ฟาร์ม” ได้รับรางวัล Retrospective Hugo Award ใน ค.ศ. 1996 รางวัล Prometheus Award ใน ค.ศ. 2011 และติดอันดับที่ 31 ในรายชื่อ “Modern Library List of Best 20th Century Novels” อย่างไรก็ตาม เนื่องจากออร์เวลล์เขียนนวนิยายทั้งสองเรื่องโดยมีเจตนาทางการเมืองอย่างชัดเจนคือ เพื่อต่อต้านระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จ นักวิชาการส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นการนำเสนอทัศนะทางการเมืองของเขามากกว่าประเด็นอื่น แต่ในความเป็นจริง วรรณกรรมของออร์เวลล์ยังมีอีกหลายเรื่องที่น่าสนใจ และนอกจากประเด็นการเมืองการปกครองแล้ว ยังมีมุมมองอื่น ๆ ที่ควรศึกษา การพิจารณาสุนทรียภาพด้านการใช้ชีวิตในวรรณกรรมแปลของออร์เวลล์จึงไม่เพียงเป็นการขยายขอบเขตการศึกษางานของเขาในฐานะนักประพันธ์ผู้ยิ่งใหญ่และทรงอิทธิพลระดับโลก แต่ยังทำให้เห็นถึงความอ่อนโยนและความซาบซึ้งของออร์เวลล์

ต่อปรากฏการณ์ที่มีอยู่รอบตัว การที่ออร์เวลล์มีประสบการณ์ชีวิตมากจากที่เคยอาศัยในหลายประเทศ ประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน เช่น ตำรวจจักรวรรดิ คนล้างจาน คนจรที่เร่ร่อนในปารีสและลอนดอน ผู้สื่อข่าว และนักประพันธ์ ตลอดจนการได้ซึมซับศิลปะที่หลากหลายและการได้พบปะทำความเข้าใจผู้คน ที่อยู่ต่างวัฒนธรรมจำนวนมาก ทำให้มุมมองเกี่ยวกับสุนทรียภาพด้านการใช้ชีวิตของออร์เวลล์มีลักษณะ คล้ายปรัชญา ซึ่งผู้อ่านสามารถประยุกต์เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไปได้

วรรณกรรมของออร์เวลล์ที่แปลเป็นภาษาไทยแล้ว มีทั้งหมด 7 เรื่อง ซึ่งผลงานที่แปลโดยบัญชา สุวรรณานนท์ มี 4 เรื่อง ได้แก่ “พม่ารำลึก” (Burmese Days) (2017) “ความจนกับคนจรในปารีสและลอนดอน” (Down and Out in Paris and London) (2017) “ความจำเป็นยิ่งชีวิตของการต่อต้านเผด็จการ” (Selected Essays) (2019) และ “แอนิมอล ฟาร์ม” (2022) นอกจากนั้น ยังมี “โลกของครูสาว” ที่คัดเอาเนื้อหาบางส่วนมาจากนวนิยายเรื่อง “The Clergyman’s Daughter” แปลโดย สุนันทา เหล่าจัน (1975) สารคดีเรื่อง “แต่คาทาโลเนีย” (Homage to Catalonia) แปลโดย สดใส (1993) และนวนิยายเรื่อง “1984” ที่แปลโดย รัศมี เผ่าเหลืองทอง และอำนวยการพิมพ์โดย ปกฤษณ์เผ่าพงศ์ (2020) ในวรรณกรรมแปล 7 เรื่องดังกล่าวข้างต้น มีเพียง “โลกของครูสาว” เท่านั้นที่ไม่ปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับสุนทรียภาพด้านการใช้ชีวิต ความน่าสนใจในมุมมองเกี่ยวกับสุนทรียภาพของออร์เวลล์คือ เขาไม่เพียงซาบซึ้งในความงามที่สามารถรับรู้ได้ด้วยตาอย่างความงามทางธรรมชาติและ ความงามของผิวพรรณวรรณะ แต่ยังรู้สึกซาบซึ้งในความงามที่ต้องสัมผัสด้วยใจ ประสบการณ์ และโดยปราศจากอคติอย่างความงามในศิลปะของกลุ่มคนที่อยู่ต่างวัฒนธรรม ตลอดจนความงามทางจิตใจที่จะทำให้มนุษย์นำพิสมัยอย่างแท้จริง ในบทความฉบับนี้ ผู้เขียนจึงใช้คำว่า “สุนทรียภาพด้านการใช้ชีวิต” ในความหมายกว้างคือ หมายถึงความซาบซึ้งของออร์เวลล์ในความงามทุกรูปแบบที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดและการดำเนินชีวิตของเขา

บททวนวรรณกรรม

การทบทวนแนวคิดสุนทรียภาพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ค.ศ. 2011 กำหนดความหมายของคำว่า “สุนทรียภาพ” ไว้ว่า “ความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะที่แต่ละบุคคลสามารถเข้าใจและรู้สึกได้ ความเข้าใจและรู้สึกของแต่ละบุคคลที่มีต่อความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะ” (The Royal Institute, 2013) คำว่า “สุนทรียภาพ” ตรงกับคำในภาษากรีกว่า “Aesthetic” หมายถึงความงาม ความน่ายินดี ความน่ารัก เปี่ยมด้วยรสนิยมน ทั้งยังสื่อความหมายในแง่ที่เป็นศิลปะ เช่น ความสละสลวย ความอ่อนไหวและความหยั่งรู้คุณค่าหรือความซาบซึ้ง (Keeratiwutipong, n.d.) เช่นเดียวกับ Bhirasri (1972) ที่มองว่า สุนทรียภาพหมายถึงความรู้สึก โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนที่รู้จักคุณค่าของวัตถุอันงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเสียง และถ้อยคำที่ไพเราะ

สันติ เล็กสุขุม กล่าวถึงลักษณะของสุนทรียภาพว่า เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่คงที่ ยิ่งถ้าเป็นทัศนยะจากมากกลุ่มมากฝ่ายหรือต่างยุคสมัยด้วยแล้ว การรับรู้เกี่ยวกับความงามก็ย่อมมีความแตกต่างกัน เขายกตัวอย่างสุนทรียภาพของงานช่างโบราณว่า นอกจากคุณค่าด้านความคิด คติความเชื่อ รูปลักษณ์ วัตถุ และศักยภาพของช่างแล้ว ยังสามารถพิจารณาความงามจากสภาพที่ชำรุดโดยอาจมองในแง่ที่เป็นความอนิจจัง บางคนให้ความสนใจในเชิงการอนุรักษ์ หรือบูรณปฏิสังขรณ์ หรือคำนึงถึงการออกแบบสร้างสรรค์ว่า

เหมาะหรือไม่เหมาะในการใช้งาน บ้างมองคุณค่าของงานช่างเหล่านั้นในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และจินตนาการไปถึงความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอื่น เนื่องจากเค้าความคิดบางอย่างสอดคล้องกับงานช่างในแหล่งอื่นหรือของชนชาติอื่น (Leksukhum, 2004)

ส่วนจตุรรัตน์ กิรติวุฒิปงศ์ ให้ความสำคัญกับภูมิหลังของปัจเจกบุคคลในการพิจารณาสุนทรียภาพ เพราะย่อมมีผลต่อการสัมผัสรับรู้ความงาม เขากล่าวว่า ความแตกต่างด้านพื้นฐานการอบรมสั่งสอน การศึกษา ประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมในการสังเกตธรรมชาติ ศิลปวัตถุ หรือการรู้จักเปรียบเทียบ และวิเคราะห์วิจารณ์ ล้วนมีผลต่อการประเมินค่าของความงาม สุนทรียภาพจึงไม่เพียงเป็นเครื่องวัดทัศนคติ และรสนิยมของบุคคล แต่ยังเป็นปัจจัยช่วยให้ชีวิตมนุษย์มีความสมบูรณ์มากขึ้นด้วย (Keeratiwutipong, n.d.)

“ชีวิตเกอิชา” เป็นหนังสืออัตชีวประวัติของมิเนโกะ อิวาซากิ เกอิชาผู้มีชื่อเสียงที่สุดของญี่ปุ่น ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 อิวาซากิกล่าวว่า ในฐานะศิลปินผู้สร้างความบันเทิง เธอต้องฝึกตนเอง ให้มองเห็นความงามทุกรูปแบบ ดังนั้น เมื่อได้เข้าร่วมงานเลี้ยงรับรองเทตสึโซ ทานิงาวะ นักปราชญ์และ นักสุนทรียศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของญี่ปุ่น เธอจึงไม่ละโอกาสที่จะขอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านความงามกับเขา “ดิฉันควรจะมองดูความงามศิลปะสักชิ้นอย่างไรดีคะ” ทานิงาวะให้คำตอบอย่างกระชับและเข้าใจง่ายว่า “เธอก็แค่มองสิ่งที่เธอเห็นและรู้สึกสิ่งที่เธอรูสึกเท่านั้นแหละ” สำหรับคำถามว่า “ความงามปรากฏเพียง ในสายตาของผู้มองเท่านั้นหรือคะ” ทานิงาวะก็ให้คำตอบในเชิงปรัชญาว่า “ไม่เลย มิเนโกะ ความงาม คือสากล โลกเรามีหลักการสมบูรณ์แบบที่รองรับการปรากฏขึ้นและการสูญสลายไปของปรากฏการณ์ ทั้งหมด นั่นคือสิ่งที่เราเรียกกันว่ากรรมไงละ กรรมเป็นสิ่งที่เที่ยงแท้ แปรรูปไม่ได้ และก่อให้เกิดค่านิยมสากล ต่าง ๆ อย่างความงามและศีลธรรม” (Iwasaki & Brown, 2004) สิ่งนี้นักปราชญ์ญี่ปุ่นพยายามจะสื่อใน กรณีนี้นี้คือ สุนทรียภาพแม้จะเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคล แต่ก็มีลักษณะสากลเพราะมนุษย์ถูกครอบงำ ด้วยกฎของธรรมชาติหรือที่เรียกว่า “กรรม” ตามแบบของผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับความหมายของสุนทรียภาพว่า เป็นความ ชาบซึ่งในความงามของธรรมชาติและผลงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม ขณะที่สันติ เล็กสุขุม และจตุรรัตน์ กิรติวุฒิปงศ์ ให้ความสำคัญกับเรื่องสุนทรียภาพเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคล ทานิงาวะ นักปราชญ์และนักสุนทรียศาสตร์ญี่ปุ่นได้มองลึกไปถึงความเป็นสากลของสุนทรียภาพ ซึ่งเกิดจากอิทธิพล ของกฎธรรมชาติที่ทุกชีวิตต้องเผชิญ ที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ความเห็นของนักวิชาการดังกล่าว ตั้งอยู่บนพื้นฐานหรืออย่างน้อยก็ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของโพธาโกรัส นักปรัชญาชาวกรีกสมัยโบราณ ผู้เป็นเจ้าของวาทคลิปโด่งดังว่า “มนุษย์เป็นเครื่องวัดสรรพสิ่ง” (Man is the measure of all things) (Tippayamontre & Intongpan, 2022)

ทบทวนวรรณกรรมแปลของจอร์จ ออร์เวลล์

“พม่ารำลึก” เป็นนวนิยายเรื่องแรกของออร์เวลล์ และเกิดจากประสบการณ์ที่เขาเคยเป็นตำรวจ จักรวรรดิในพม่าช่วง ค.ศ. 1922–1927 ตัวละครเอกในเรื่องชื่อ จอห์น ฟลอรี หนุ่มอังกฤษวัย 35 ปีที่ทำธุรกิจ ป่าไม้ในเมืองเจ้ากัตะตา ซึ่งขณะนั้นพม่าถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของอินเดียในฐานะอาณานิคมของอังกฤษ ฟลอรีเป็นคนขี้อายและขาดความมั่นใจในตัวเองเนื่องจากมีปานขนาดใหญ่อยู่บนใบหน้าซีกซ้าย เขามี นางบำเรอชาวพม่าคนหนึ่งชื่อมะหละเหม่ แต่ต้องเก็บไว้เป็นความลับเพราะการที่ชาวตะวันตกคบค้าสมาคม

กับชาวพื้นเมืองถือเป็นเรื่องน่าอับอายและทำให้เสื่อมเกียรติ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างพลอรักับมะหละเหมไม่ได้เกิดจากความรัก แต่ดำรงอยู่ด้วยความใคร่และผลประโยชน์ เพราะพลอรัรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยวเมื่อต้องใช้ชีวิตในต่างแดน ฝ่ายมะหละเหมก็พอใจกับความสัมพันธ์นี้เพราะทำให้มีเงินใช้ และเกิดความรู้สึกว่าตัวเองเหนือกว่าสาวชาวบ้านที่มีสามีเป็นพม่าด้วยกัน แม้จะมีประสบการณ์ไม่ดีหลายอย่างเกี่ยวกับชาวพื้นเมือง แต่พลอรัก็รู้สึกซาบซึ้งในศิลปะ วัฒนธรรม และความมีน้ำใจของชนกลุ่มนี้ เขากลายเป็นเพื่อนสนิทของหมอวีรสวามี ชาวอินเดียนที่ทำงานในพม่า แม้เรื่องนี้จะทำให้ชาวอังกฤษในพม่าเกลียดเขาและชาวพม่าที่มีอิทธิพลอย่างอุโพจึง ผู้พิพากษาศาลแขวงแห่งเมืองเจ้ากัตะตาริชยาและพยายามที่จะหาเรื่องชีวิตพลอรัเปลี่ยนไปอย่างมีความหมายเมื่อเขาพบอิลิซาเบ็ธ หลานสาวของนักธุรกิจป่าไม้คนหนึ่ง อิลิซาเบ็ธเป็นสาวสวยที่ไร้ทรัพย์ เธอรั้งเกี้ยวชาวพื้นเมือง มีความมั่นใจในตัวเอง ทะเยอทะยานและแข็งกระด้างในบางครั้ง ช่วงแรกที่เดินทางถึงเจ้ากัตะตาริชยา อิลิซาเบ็ธไม่รั้งเกี้ยวที่จะคบกับพลอรั แต่ทันทีที่เวอร์รัลทหารอังกฤษที่สืบเชื้อสายตระกูลผู้ดีมาประจำในเมือง เธอก็สลัดพลอรัทิ้งอย่างไร้เยื่อใย แล้วตามต่อเวอร์รัล โดยหวังว่าเขาจะยอมแต่งงานด้วย หลังเวอร์รัลย้ายไปเมืองอื่นอย่างเร่งด่วนเพื่อหนีหนี อิลิซาเบ็ธก็กลับมาคบกับพลอรัอีกครั้ง แต่ความสัมพันธ์ต้องล้มเหลวเป็นครั้งที่สอง เพราะอุโพจึงและมะหละเหมร่วมมือกันทำให้พลอรัอับอายต่อหน้าผู้คนจำนวนมาก ความขยะแขยงที่อิลิซาเบ็ธตั้งใจแสดงให้พลอรัเห็น ความรู้สึกไร้ศักดิ์ศรีและสายตาที่เต็มไปด้วยความรังเกียจของคนรอบข้าง ทำให้พลอรัรู้สึกหมดสิ้นความหวัง เขาจึงตัดสินใจยุติชีวิตด้วยการฆ่าตัวตายในบ้านพักส่วนตัว

“ความจนกับคนจรในปารีสและลอนดอน” เป็นสารคดีที่บอกเล่าประสบการณ์ของออร์เวลล์ ขณะใช้ชีวิตแบบคนจรในปารีสและลอนดอนช่วง ค.ศ. 1927–1929 ออร์เวลล์เคยประสบปัญหาการเงินอย่างหนักระหว่างอยู่ปารีส ถึงขั้นต้องรับจ้างล้างจานในโรงแรม ใช้ชีวิตอย่างอดอยาก และในบางช่วงต้องจำนำเสื้อผ้าเพื่อที่จะมีเงินซื้อขนมปัง เขาเคยป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1929 และต้องเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาลโกแซ็งในกรุงปารีส แม้โรงพยาบาลจะไม่เก็บค่าใช้จ่าย แต่การรักษาที่หย่อนคุณภาพและความไม่รับผิดชอบของหมอและพยาบาลก็ทำให้ออร์เวลล์รู้สึกขมขื่นใจ ขณะที่การเป็นคนจรในลอนดอนทำให้เขาเข้าใจวิถีชีวิตและจุดอ่อนของชนชั้นกลางของอังกฤษมากขึ้น แม้การพนันจะไปตามสถานที่ต่าง ๆ จะไม่ใช่เรื่องสนุก แต่ประสบการณ์ครั้งนั้นก็ช่วยให้ออร์เวลล์เห็นถึงน้ำใจและความดีของกลุ่มคนที่ตกทุกข์ได้ยากมาด้วยกัน การใช้ชีวิตแบบคนจรในปารีสและลอนดอนทำให้มุมมองทัศนะของออร์เวลล์เกี่ยวกับชนชั้นกลางเปลี่ยนไป เขาจึงเอาใจช่วยชนชั้นกลางทั่วโลกและใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการต่อสู้เพื่ออนาคตที่ดีขึ้นของชนกลุ่มนี้

“แต่คาทาโลเนีย” เป็นสารคดีบอกเล่าประสบการณ์ในครั้งที่ออร์เวลล์เข้าร่วมสงครามกลางเมืองสเปน ช่วง ค.ศ. 1936–1937 ซึ่งเริ่มด้วยเหตุการณ์ที่นายพลฟรังโกเข้ายึดอำนาจของรัฐบาลผสมสังคมนิยมแห่งสาธารณรัฐสเปน ออร์เวลล์ก็เช่นเดียวกับกลุ่มต่าง ๆ ในโลกเสรีที่สนับสนุนสาธารณรัฐสเปน ได้อาสาไปรบกับกองทัพฟรังโกซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากนาซีเยอรมันและฟาสซิสต์อิตาลี ประสบการณ์จากการเข้าร่วมสงครามในช่วงเวลา 6 เดือนนั้น ทำให้ออร์เวลล์เข้าใจสถานการณ์ทางการเมืองของสเปนและของโลกร่วมสมัยมากขึ้น เขาประจักษ์ว่าพรรคคอมมิวนิสต์สเปนที่โซเวียตรัสเซียหนุนหลังซึ่งกำลังค้ำจุนรัฐบาลสเปนอยู่ในขณะนั้น ไม่ได้ต่อสู้เพื่อประโยชน์ของชนชั้นกลาง กลับทำทุกอย่างเพื่อผดุงอำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มตนฝ่ายเดียว ส่วนลัทธิคอมมิวนิสต์ก็ไม่ได้ส่งส่งดังที่โซเวียตรัสเซียโฆษณาชวนเชื่อ

มาโดยตลอด ในสายตาของออร์เวลล์ โซเวียตรัสเซียเป็นพวกที่ฉวยโอกาส ส่วนประเทศทุนนิยมในโลกเสรีก็แล้งน้ำใจยิ่งกว่าฟาสซิสต์และนาซี การได้คลุกคลีกับชนชั้นล่างสเปนและร่วมต่อสู้กับมิตรสหายนานาชาติที่มีใจรักความเป็นธรรม ทำให้มุมมองทางการเมืองของออร์เวลล์เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างน้อยก็สองประเด็น ด้านหนึ่งเขาเสื่อมศรัทธาและต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่อีกด้านหนึ่งเขายังคงเชื่อมั่นในคุณค่าประโยชน์ของระบอบสังคมนิยมประชาธิปไตย

“แอนิมอล ฟาร์ม” เป็นนวนิยายแนวเสียดสีสังคมและการเมืองซึ่งออร์เวลล์พุ่งเป้าการต่อต้านไปที่โซเวียตรัสเซียโดยตรง ตัวละครในเรื่องเป็นสัตว์ต่าง ๆ ในฟาร์มที่นายโจนส์เป็นเจ้าของ ด้วยความปรารถนาในเสรีภาพและความเสมอภาค สรรพสัตว์จึงก่อการปฏิวัติขับไล่นายโจนส์ออกจากฟาร์ม คติพจน์ของคณะปฏิวัติมีทั้งหมด 7 ข้อและที่น่าสนใจคือข้อแรก “สิ่งใดไปด้วยสองขาอย่ามาเป็นศัตรู” และข้อสุดท้าย “สัตว์ทุกตัวเสมอภาคกัน” ในฐานะแกนนำการปฏิวัติ นโปเลียนและสโนว์บอล สุนัขที่มีสติปัญญาหลักแหลมได้ขึ้นเป็นผู้นำฟาร์มคนใหม่ กระนั้นแนวความคิดและผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันก็ทำให้ทั้งสองกลายมาเป็นศัตรูในที่สุด ในการแย่งชิงอำนาจครั้งนั้น นโปเลียนเป็นฝ่ายชนะเพราะมีพรรคพวกมากกว่าและนิสัยโหดเหี้ยมกว่า ไม่มีใครทราบถึงชะตากรรมของสโนว์บอลหลังจากหายตัวไปอย่างปริศนา แต่นโปเลียนยังคงพูดถึงเขาในฐานะผู้ทรยศและเป็นต้นเหตุของความหายนะทั้งปวง อำนาจทำให้นโปเลียนหลงตัวเองและลืมนึกถึงหลักการปฏิวัติไปจนสิ้น สรรพสัตว์ยกเว้นสุนัขและสุนัขที่เป็นลูกน้องของนโปเลียน ถูกบังคับให้ทำงานอย่างหนัก ต้องใช้ชีวิตอย่างยากแค้น และถูกชนชั้นนำข่มเหงรังแกยิ่งกว่าสมัยที่อยู่ใต้การปกครองของนายโจนส์ เรื่องยุติด้วยปรากฏการณ์เชิงสัญลักษณ์ที่นโปเลียนและพวกสุนัขเหี้ยมโหดสองขาเหมือนมนุษย์ และบริหารฟาร์มตามหลักที่ว่า “การเมืองไม่มีมิตรแท้และศัตรูที่ถาวร” นโปเลียนหันมาคบค้าสมาคมกับมนุษย์ซึ่งในอดีตเขาเคยประกาศให้เป็นศัตรูของสรรพสัตว์ ขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะจัดการมนุษย์ถ้าหากไม่สามารถตกลงเรื่องผลประโยชน์กันได้

“1984” เป็นนวนิยายเรื่องสุดท้ายของออร์เวลล์ และเขียนในเชิงเสียดสีสังคมและการเมืองเช่นเดียวกับ “แอนิมอล ฟาร์ม” ตัวละครเอกชื่อวินสตัน สมาชิกพรรคชั้นนอกที่ทำงานในกระทรวงแห่งความจริงของโอซันเนีย รัฐเผด็จการที่มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวและมีพี่เบิ้มหรือ “Big Brother” เป็นผู้นำสูงสุด วินสตันรู้สึกชิงชังระบอบและชีวิตที่เป็นอยู่เพราะทุกอย่างขึ้นตรงต่อการบริหารจัดการของส่วนกลาง ตั้งแต่การกำหนดความคิดของประชาชน นโยบายทั้งในและต่างประเทศที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้นำ พรรคยังเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของประชาชนอย่างการแต่งงานและความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคม กับทั้งสอดส่องการเคลื่อนไหวของทุกภาคส่วนอย่างใกล้ชิด ต่อมาวินสตันมีความสัมพันธ์ฉันทู้สาวกับจูเลีย สมาชิกพรรคชั้นนอกที่ทำงานในแผนกเรจิมย์และเกลียดชังระบอบเช่นเดียวกับเขานับเป็นเรื่องที่อันตรายอย่างยิ่งสำหรับคนทั้งสองเพราะพรรคเคยจัดหาภรรยาให้วินสตันไว้แล้ว และถึงแม้เขากับภรรยาจะแยกกันอยู่เป็นเวลานานถึง 11 ปีเนื่องจากพรรคไม่อนุญาตให้หย่าร้าง แต่วินสตันก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะคบกับใครได้ ท้ายที่สุดความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ถูกเปิดโปง ทั้งสองถูกจับและทรมานในฐานะสมาชิกที่มีความคิดนอกกรอบ การทรมานทำให้วินสตันพังพินาศทั้งร่างกายและจิตใจ แม้จะได้รับการปล่อยตัวและกลับมาทำงานในกระทรวงแห่งความจริงในที่สุด แต่เขาก็กลายเป็นคนไร้ความหมายทั้งต่อตัวเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคมส่วนรวม ต้องดำเนินชีวิตด้วยความบอบช้ำ ความเดียวดาย และด้วยความคิดที่ตัวเองอ่อนแอเกินกว่าจะต้านทานอำนาจรัฐ

“ความจำเป็นยิ่งชีวิตของการต่อต้านเผด็จการ” เป็นหนังสือรวมความเรียงจำนวน 22 เรื่องที่ ออร์เวลล์ทยอยเขียนในช่วง ค.ศ. 1913–1946 สำหรับบทความที่สื่อมุมมองเกี่ยวกับสุนทรียภาพด้านการ ใช้ชีวิตมี 2 เรื่อง เรื่องแรกคือ “ข้อคิดบางประการว่าด้วยคางคก” ซึ่งออร์เวลล์เขียนเพื่อโต้แย้งความเห็น แบบซ้ายจัดของบรรณาธิการและผู้อ่านกลุ่มหนึ่งที่มองว่า การสนใจความงามของธรรมชาติเป็นแนวคิดแบบ โหยหาอดีตของชนชั้นกลาง และแสดงความไม่รับผิดชอบของออร์เวลล์ต่อสังคมนิยม ส่วนความเรียง เรื่องที่ 2 ชื่อว่า “ชาติ ๆ สักถ้วย” นำเสนอมุมมองและรสนิยมของออร์เวลล์เกี่ยวกับการดื่มชาเพื่อที่จะ ได้รสชาติอย่างแท้จริง

สุนทรียภาพด้านการใช้ชีวิตในวรรณกรรมแปลของจอร์จ ออร์เวลล์

ออร์เวลล์มองว่าชีวิตแวดล้อมด้วยความงามอยู่แล้วโดยธรรมชาติ กระนั้นแต่ละคนอาจมีวิธีการ สัมผัสและมีสุนทรียภาพด้านการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน มุมมองเกี่ยวกับสุนทรียภาพด้านการใช้ชีวิตของ ออร์เวลล์มีทั้งความซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติ ความงามของมนุษย์ และความงามทางศิลปะ ดังนี้

1. ความซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติ

Suvannanonda (2015) ให้ข้อมูลในหนังสือ “Know Orwell” ว่า ออร์เวลล์เป็นคนรักธรรมชาติ มาแต่เด็ก เขาชอบดูนก ยิงกระต่าย ตกปลา ฯลฯ แม้กระทั่งเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ยังชอบสังเกตธรรมชาติ และบันทึกไว้ในอนุทินเสมอ ขณะเข้าร่วมสงครามในประเทศสเปนช่วง ค.ศ. 1936–1937 สถานการณ์ แม้จะตึงเครียด แต่ก็ไม่อาจทำลายความซาบซึ้งของออร์เวลล์ต่อความงดงามของภูเขาขณะออกไปเก็บฟืน และลำธารน้ำใสที่เขาชอบไปอาบน้ำบ่อย ๆ ดังข้อความตอนหนึ่งว่า “ถัดไปด้านหลังของแนวมิธารน้ำเขียวใส งามวิเศษ ทอดตัวไหลเอื่อย นี่เป็นครั้งแรกที่ผมเห็นน้ำใสสะอาดนับแต่มาอยู่แนวหน้า” (Orwell, 1993)

ในความเรียงเรื่อง “ข้อคิดบางประการว่าด้วยคางคก” ออร์เวลล์ได้บรรยายความมหัศจรรย์ของ ธรรมชาติในช่วงเปลี่ยนผ่านจากฤดูหนาวเป็นฤดูใบไม้ผลิ ซึ่งในประเทศอังกฤษตกอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ และมีนาคมของทุกปี เขากล่าวว่าการมาเยือนของฤดูใบไม้ผลิทำให้คางคกฟื้นตัว เปรียบได้กับการฟื้นตัว ของเทพิดาเพอร์เซโฟนีในเทพปกรณัมตะวันตก และทำให้ความเสื่อมโทรมและบรรยากาศในบริเวณที่ เขาอาศัยอยู่แปลงโฉมไปอย่างมหัศจรรย์ “ตรงบริเวณลานจัตุรัส ไม่พุ่มพรวิตที่ชะมุกชะมอมด้วยคราบเขม่า เกาะกลับเป็นสีเขียวสดใส ต้นเกาลัดผลิใบดกหนา ต้นวอลล์ฟลาวเวอร์แตกตุ่มดอก เลื่อนอกของชุดเครื่องแบบ ตำรวจแลดูเป็นสีฟ้างาม คนขายปลาอีมั้ย้มทักทายลูกค้า และแม้แต่นกกระจอกยังมีสีขนเปลี่ยนไปมาก มันรู้สึกว้าวอากาศเริ่มอ่อนสบายจึงกล้าเล่นน้ำเป็นครั้งแรกนับจากเดือนกันยายนที่แล้ว” (Orwell, 2019)

เรื่องที่ออร์เวลล์แสดงความซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติอย่างเปิดเผยด้วยการเขียนลง หนังสือพิมพ์หลายครั้ง ทำให้เขาต้องเผชิญกับกระแสต่อต้านจากบรรณาธิการและผู้อ่านฝ่ายซ้ายจัด จำนวนหนึ่ง คนกลุ่มนี้มองว่าในยามที่ระบบทุนนิยมก่อเกิดความไม่พอใจทางการเมืองอยู่นั้น การแสดง ความรักธรรมชาติของออร์เวลล์เป็นการแสดงอารมณ์อ่อนไหว ไม่หนักแน่น บ้างตีความไกลถึงขั้นที่ ความซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติเป็นปฏิกิริยาต่อต้านเครื่องจักรในยุคแห่งเครื่องจักรกล ออร์เวลล์ ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดทั้งสอง เขามองว่า “ความรักธรรมชาติที่คนเรามีมาแต่วัยเด็ก หากเรารักษาเอาไว้ได้ อาจช่วยให้เรามีโอกาสนำพาสังคมไปสู่อนาคตอันสงบสันติได้สำเร็จดียิ่งขึ้น” ตามทัศนะของออร์เวลล์

การที่สังคมกำลังต่อสู้เพื่อประโยชน์ของชนชั้นล่าง ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องใช้ชีวิตตั้งเครียดไปตามบรรยากาศทางการเมือง ในทางกลับกันความงามของธรรมชาติแวดล้อมอย่างเสียงร้องของนกเดินดงสีด้า ต้นเอล์มสีเหลืองในเดือนตุลาคม หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติอื่น ๆ ที่ไม่ต้องเสียเงินซื้อหา กลับยิ่งทำให้ชีวิตน่าอยู่และผู้คนก็มีกำลังใจในการต่อสู้มากขึ้น (Orwell, 2019)

ออร์เวลล์ไม่ปฏิเสธเรื่องการต่อสู้เพื่อสิ่งที่ดีกว่า เพราะตัวเขาเองก็เพียรใช้ผลงานวรรณกรรมเพื่อเรียกร้องประโยชน์ให้กับชนชั้นล่างมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม เขามองว่ามนุษย์ไม่ควรรอลิ้มรสความสุขในสังคมอุดมคติที่คาดว่าจะมีขึ้นในอนาคต แต่ควรมีความสุขตั้งแต่ปัจจุบันขณะจากการสัมผัสความงามของธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัว เพราะเป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายกว่าและเป็นไปได้มากกว่า “หากเราทำลายความสุขทั้งปวงไปในกระบวนการดำเนินชีวิต เราจะตระเตรียมอนาคตแบบใดไว้ให้ตัวเองกันเล่า หากคนเราไม่สามารถหาความสุขใจได้จากฤดูใบไม้ผลิที่ผันมาเยือน แล้วเหตุใดเราจึงจะมีความสุขในอุดมรัฐที่ประหยัดแรงงาน” (Orwell, 2019)

น่าสังเกตว่าออร์เวลล์ไม่เพียงรู้สึกซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัวทั้งในยามสงครามและในยามสงบสันติ แต่ยังให้มุมมองที่ตระหนักรู้เกี่ยวกับการสร้างความสุข ณ ปัจจุบันขณะ ตลอดจนการสร้าง ความสมดุลระหว่างการดำเนินชีวิตประจำวันกับการต่อสู้เพื่อสิ่งที่ดีกว่าในอนาคต

2. ความซาบซึ้งในความงามของมนุษย์

“ความงามเป็นสื่อของความรัก” (Plato, 2012) เป็นแนวคิดหนึ่งในปรัชญากรีกสมัยโบราณ และการศึกษาวรรณกรรมแปลของออร์เวลล์ก็สะท้อนให้เห็นว่า ความงามมีผลโดยตรงต่อความรักและในบางครั้ง เป็นความโน้มเอียงที่เขามีต่อผู้คนที่ประสบพบเห็น ความงามของมนุษย์ตามทัศนะของออร์เวลล์มีสองแบบ คือ ความงามทางกายภาพและความงามด้านจิตใจ อนึ่ง เนื่องจากนวนิยายซึ่งเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีอย่าง “พม่ารำลึก” “แอนิมอล ฟาร์ม” และ “1984” ถูกสร้างขึ้นจากประสบการณ์ชีวิตจริง มุมมองเกี่ยวกับความงามที่สะท้อนผ่านตัวละครในเรื่องจึงไม่แตกต่างจากมุมมองเกี่ยวกับความงามที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทสารคดีอย่าง “ความจนกับคนจรในปารีสและลอนดอน”

2.1 ความงามทางกายภาพ

ในนวนิยายเรื่อง “พม่ารำลึก” ฟลอรัร์ู้สึกชื่นชอบความงามของชาวพม่า ซึ่งเขาเปรียบเทียบกับเหมือนประติมากรรมสัมฤทธิ์ เมื่ออิลิซาเบ็ธหญิงอังกฤษที่มีอคติต่อชาวพื้นเมืองตั้งข้อสังเกตว่า “คนพวกนี้หน้าตาน่าเกลียดน่ากลัวเสียจริง ๆ” ฟลอรัร์ก็แสดงความเห็นต่าง “ผมกลับคิดว่า คนพม่าหน้าตามีเสน่ห์ดี พวกนี้รูปร่างงามวิเศษ ! ดูไหล่เจ้าคนนั้นสิครับ เหมือนประติมากรรมสัมฤทธิ์ ลองคิดดูสิครับว่า คุณจะได้เห็นภาพแบบไหนในอังกฤษ หากว่าผู้คนเปลือยท่อนบนครึ่งท่อนแบบคนพม่า !” (Orwell, 2017a)

ตามทัศนะของออร์เวลล์ การประเมินความงามไม่จำเป็นต้องให้สอดคล้องกับรสนิยมเสมอ ในกรณีของฟลอรัร์ เขาไม่เคยรังเกียจรูปร่างหน้าตาของชาวพม่าเหมือนกับที่ชาวตะวันตกทั่วไปแสดงออก กลับชื่นชมในเชิงที่เป็นเสมือนผลงานศิลปะอย่างหนึ่ง แนวคิดนี้ยังแสดงออกจากที่เขามีมะละเหมเป็นนางบำเรอและดูแลเรื่องการเงินให้เธอเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ฟลอรัร์แยกแยะอย่างชัดเจนว่า ความสัมพันธ์กับมะละเหม ดำรงอยู่ด้วยความใคร่และผลประโยชน์ ไม่ใช่เรื่องของความรักและรสนิยม เขาปรารถนาที่จะแต่งงานกับผู้หญิงตะวันตกเพราะคิดว่าจะเข้ากันได้ง่ายกว่าคนที่อยู่ต่างวัฒนธรรม สิ่งหนึ่งที่ทำให้ฟลอรัร์จดจำมะละเหม

ได้ขึ้นใจคือกลิ่น ซึ่งแม้จะไม่เคยรังเกียจ แต่เขาก็ยอมรับว่ารู้สึกเซ็ดฟันทุกครั้งที่ได้กลิ่นนั้น “กลิ่นแก้วจันทร์ กระเทียม น้ำมันมะพร้าว และมะลิวัลย์ที่แซมผมโซยมาจากร่างเธอ เป็นกลิ่นที่ทำให้เขาเซ็ดฟันทุกที” รสนิยมเกี่ยวกับผู้หญิงของฟลอรีแสดงออกชัดเจนขึ้นเมื่อเขามีโอกาสเปรียบเทียบมะละเหมกับอิลิซาเบ็ธ ขณะทั้งสองบังเอิญพบกันที่บ้านของฟลอรี “สองนางดูตรงข้ามขัดแย้งกันพิลึกไม่มีใดเหมือน นางหนึ่งผิว สีส่อนละมุนราวดอกแอปเปิล อีกนางหนึ่งผิวเข้มคมขำผมเกล้าเป็นทรงกระบอกดำสนิทเป็นมันวาวเกือบ เหมือนโลหะ และโลงจิสีชมพูอ่อนเหลือบส้ม ฟลอรีไม่เคยสังเกตมาก่อนเลยว่า มะละเหมมีใบหน้าที่คล้าย ลักเพียงใด หรือว่าร่างเล็กตัวตรงที่อร่ามททารของเธอนั้นดูพิลึกพิสดารเพียงใด ไม่มีส่วนโค้งเว้านอกจาก ตรงสะโพกที่โค้งมนเหมือนแจกัน” (Orwell, 2017a)

ในนวนิยายเรื่อง “1984” ตัวละครเอกวินสตันมีความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยากับผู้หญิงสองคน คนแรกคือแคธริน ภรรยาถูกต้องตามกฎหมายที่พรรคอนุญาตให้แต่งงานกับเขา และคนที่สองคือจูเลีย สมาชิกพรรคชั้นนอกที่มีความคิดต่อต้านระบอบเผด็จการเช่นเดียวกับวินสตัน สตรีทั้งสองล้วนมีรูปร่าง หน้าตาดี โดยเฉพาะแคธรินซึ่งมีลักษณะภายนอกที่โดดเด่นสะดุดตา “เธอสูง ผมสีอ่อน ร่างกายได้สัดส่วน ท่วงท่าเคลื่อนไหวสง่างามเป็นเยี่ยม หล่อนมีใบหน้าองอาจราวพญาอินทรีที่ใครต่อใครอาจเรียกว่าสวยสง่า” กระนั้นวินสตันกลับพึงพอใจในความงามของจูเลียมากกว่า ไม่เพียงเพราะความสัมพันธ์ระหว่างเขากับจูเลีย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรัก แต่ยังเกิดจากที่จูเลียมีความเป็นตัวของตัวเองมากกว่าด้วย ในช่วงก่อนจะถูกจับ วินสตันเช่าห้องพักบนชั้นสองในย่านกรรมาชีพแห่งหนึ่งเพื่อเป็นที่นัดพบจูเลีย และเป็นพื้นที่ที่ทั้งสองจะอยู่ ด้วยกันได้โดยปราศจากการสอดส่องของพรรค เหตุที่รัฐเผด็จการห้ามสมาชิกผู้หญิงแต่งตัวและแต่งหน้า จูเลียจึงแอบซื้อชุดและเครื่องสำอางมาแต่งในห้องเช่า วินสตันบรรยายความงามของจูเลียขณะที่เธอได้เป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่ว่า “ริมฝีปากเธอแดงก่ำ แก้มแดง จมูกนวลแบ่ง มีบางอย่างป้ายใต้ตาเพื่อให้อุ สดใสขึ้น หน้านั้นไม่ได้แต่งชานาญนัก แต่มาตรฐานเรื่องนี้ของวินสตันก็นับว่าไม่สูงส่ง เขาไม่เคยเห็นหรือนึกภาพมาก่อนว่า ผู้หญิงพรรคจะมีเครื่องสำอางบนใบหน้า หน้าตาเธอดูดีขึ้นมาพิศวง แคป้ายสีให้ถูกที่ไม่ก็ ที่ เธอไม่เพียงสวยขึ้นมา แต่ยังคงกลายเป็นผู้หญิงขึ้นมา” (Orwell, 2020)

เห็นได้ว่า ออร์เวลล์ไม่ได้ตัดสินความงามตามกระแสนิยมของสังคมร่วมสมัย แต่ประเมินค่า ของความงามควบคู่กับบริบทแวดล้อมและสถานการณ์ ชาวพม่าอย่างมะละเหมจึงมีความงามตามแบบ ของชาวพม่า ส่วนชาวตะวันตกอย่างอิลิซาเบ็ธ แคธริน และจูเลีย ก็มีความงามตามแบบของชาวตะวันตก ที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ออร์เวลล์มองว่าความงามของมนุษย์สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการได้เป็นตัวของตัวเอง เพราะทำให้บุคคลมีลักษณะเป็นธรรมชาติ มีตัวตน และน่าพิศมัย

2.2 ความงามด้านจิตใจ

ใน “พม่ารำลึก” ความเหงาและความโดดเดี่ยวจากการใช้ชีวิตในต่างแดนทำให้ฟลอรีปรารถนา ที่จะได้แต่งงานกับอิลิซาเบ็ธ แต่มุมมองทัศนคติที่แตกต่างกันระหว่างทั้งสองโดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับ ชาวพื้นเมือง ศิลปะ และการใช้ชีวิต ทำให้ฟลอรีตระหนักถึงด้านมืดในจิตใจของเธออย่างลึกซึ้ง ครั้งหนึ่ง ขณะออกไปดูบ้านเรือนและวิถีชีวิตของชาวพม่า ฟลอรีได้แสดงความชื่นชมในศิลปะของชนกลุ่มนี้ แต่อิลิซาเบ็ธกลับมีปฏิกิริยาไม่พอใจขึ้นทันที “เธอชำเลื่องมองเขาด้วยแววตาที่ดูเกือบจะเป็นอริ ดูกร้าว ๆ ขอบกล เพราะบางครั้งใบหน้าของเธอก็ดูกร้าวกระด้างได้เหมือนกัน ถึงแม้จะเป็นใบหน้าที่ยาววัยและมีผิวหนังนวลลอรวาวกลีบดอกไม้ก็ตามที” (Orwell, 2017a) เช่นเดียวกับกรณีของแคธรินใน “1984”

แม้วินสตันจะแต่งงานกับเธออย่างไม่เต็มใจ แต่เขาก็พยายามทำความเข้าใจและหาทางทำให้ทั้งสองเข้ากันได้ อย่างไรก็ตาม แครรีนแตกต่างจากวินสตันมากเกินไป โดยเฉพาะเรื่องที่เขาบูชาพรคจนไม่มีความคิดที่เป็น ของตัวเอง “เมื่อเริ่มชีวิตแต่งงานกับหล่อนไม่ทันไรเขาก็ปลงใจว่า หล่อนเป็นบุคคลที่จิตใจว่างเปล่า สามานย์ และโง่งามที่สุดที่เคยเจอโดยไม่มีข้อยกเว้นแม้ว่าจะเนื่องจากเขารู้จักหล่อนใกล้ชิดมากกว่ารู้จักคนอื่น หัวสมอง ของหล่อนไม่เคยคิดถึงสิ่งใดที่ไม่ใช่คำขวัญ ไม่มีความโง่บัดซบใดที่พรรคยี่นมาให้แล้วหล่อนจะไม่กลืนมันลงไป เขาตั้งชื่อหล่อนในใจว่า มนุษย์แถบเสียง” (Orwell, 2020)

น่าสังเกตว่าการสร้างตัวละครอิลิซาเบธและแครรีนมีขึ้นในลักษณะใกล้เคียงกัน ทั้งสองมีรูปลักษณะ ภายนอกที่สวยงามสะกดตา แต่ข้อจำกัดด้านอุปนิสัยและสภาพจิตใจอย่างเรื่องอิลิซาเบธถูกเหยียดหยาม ชาวพื้นเมืองและแครรีนบูชาพรคจนชนิดหน้ามืดตามัวนั้น ส่งผลให้ฟลอรีน “พม่ารำลึก” และวินสตันใน “1984” เกิดความรู้สึกแตกแยกกับสตรีที่เขามีส่วนเกี่ยวพันด้วย ที่สำคัญคือ ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ความงาม ภายนอกของสตรีทั้งสองหมดสิ้นความหมาย สิ่งที่ออร์เวลล์พยายามจะสื่อในกรณีนี้คือ ความงามทางจิตใจ สำคัญกว่าและมีคุณค่ากว่าความงามด้านกายภาพ รูปร่างหน้าตาอาจมีผลต่อความรู้สึกของผู้คนในช่วงแรก ๆ แต่ความงามทางจิตใจต่างหากที่จะทำให้มนุษย์มีเสน่ห์และทำให้ความรักดำรงต่อไปได้

ออร์เวลล์ได้สอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับความงามทางจิตใจในบันเทิงคดีและสารคดีของเขา อีกหลายตอน ใน “พม่ารำลึก” ฟลอรีได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างดีจากโกสะหล่าที่เป็นคนรับใช้ชาวพม่า ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นทุกครั้งที่ไปเยี่ยมครอบครัวลีเยกซึ่งเป็นชาวจีนอพยพ และยังมีเพื่อนสนิท ชาวอินเดียนคือหมอวีรสวามี หลังฟลอรียิงศีรษะฆ่าตัวตาย โกสะหล่าก็รีบไปแจ้งข่าวแก่หมอวีรสวามี และ ปฏิบัติที่หมอมีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่า เขารู้สึกเสียใจอย่างมาก “ขณะที่สองมือของหมอกุม มือข้างนั้นของผู้ตายไว้ หมอก็ร้องไห้โฮออกมา” ด้วยความรักเพื่อน หมอวีรสวามีจึงกำชับให้โกสะหล่าเก็บ เรื่องการฆ่าตัวตายของฟลอรีไว้เป็นความลับ โดยให้เหตุผลว่า “นายของแกเป็นเพื่อนรักของฉัน ฉันจะไม่ให้ ใครจารีกรับหลุมศพว่าเขาฆ่าตัวตายเป็นอันขาด” (Orwell, 2017a)

ออร์เวลล์ยังสอดแทรกทัศนะเกี่ยวกับความงามทางจิตใจในนวนิยายเรื่อง “แอนิมอล ฟาร์ม” ผ่านสัญลักษณ์ที่สรรพสัตว์ช่วยเหลือและเอาใจใส่ซึ่งกันและกันขณะอยู่ใต้การปกครองของนโปเลียน เมื่อบ็อกเซอร์มาใจซึ่งล้มป่วยจากการทำงานอย่างหนัก สัตว์บางตัวก็รีบไปแจ้งข่าวแก่ผู้นำ บ้างอยู่ดูแลเพื่อน อย่างใกล้ชิด เมื่อเห็นว่าบ็อกเซอร์ไม่สามารถทำงานได้อีก นโปเลียนก็สั่งขายให้กับโรงฆ่าสัตว์แต่แสร้งทำเป็น ส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาล สรรพสัตว์ทราบความจริงจากการเห็นข้อความบนรถที่มารับบ็อกเซอร์ จึงพากัน ไล่ตามแล้วตะโกนบอกให้บ็อกเซอร์กระโดดหนี แม้ความพยายามดังกล่าวจะไม่ได้ผล แต่ก็แสดงถึงน้ำใจ ของสรรพสัตว์ในฐานะกลุ่มชนชั้นล่างที่ตกทุกข์ได้ยากมาด้วยกัน

ส่วนในสารคดีเรื่อง “ความจนกับคนจรในปารีสและลอนดอน” ออร์เวลล์พูดถึงความซาบซึ้งเมื่อ ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนชาวต่างชาติ เขามีเพื่อนชาวรัสเซียคนหนึ่งชื่อบอริส เป็นคนมีน้ำใจและ ไม่เคยทิ้งเพื่อนในยามยาก ขณะที่ทั้งสองกำลังประสบปัญหาการเงินอย่างหนัก บอริสก็ได้เข้าทำงานบริการ ในโรงแรมแห่งหนึ่ง สิ่งที่ทำให้ออร์เวลล์ซาบซึ้งคือ แม้จะต้องทำงาน 10 ถึง 12 ชั่วโมงต่อวันและทั้งที่ ขากะเผลก บอริสยังอุตสาหะเดินเท้า 3 กิโลเมตรมาแจ้งข่าวดี และบอกให้ออร์เวลล์ไปรอที่สวนสาธารณะ เผื่อว่าเขาจะแอบนำอาหารออกมาให้ ต่อมาออร์เวลล์เข้าทำงานเป็นคนล้างจานในโรงแรมและการได้รับ

ความเอื้อเฟื้อจากบริกรชาวอิตาลีคนหนึ่งก็ทำให้เขาประทับใจ ดังข้อความว่า “วาเล็นตีซึ่งเป็นบริกร เป็นคนสุภาพ จิตใจดี และปฏิบัติต่อผมเกือบเหมือนเป็นคนเท่าเทียมกันเมื่อเราอยู่กันลำพัง แม้ว่าเขายัง ต้องพูดกระซอกโฮกฮากเวลาที่มีคนอื่นอยู่ด้วย เนื่องจากว่าบริกรจะคบหาเป็นมิตรกับคนล้างจานไม่ได้ เขาเคยให้ทิปผมห้าฟรังก์ในวันที่เขาได้ทิปมาก” (Orwell, 2017b) หลังกลับมาใช้ชีวิตในลอนดอน ออร์เวลล์ ต้องพเนจรไปตามสถานที่ต่าง ๆ เพราะหอคจนจรแต่ละแห่งอนุญาตให้เข้าพักได้เพียงคืนเดียวในรอบ หนึ่งเดือน ครั้งหนึ่งเมื่อเดินทางถึงเมืองโลเวอร์ บินฟีลด์ ออร์เวลล์และกลุ่มคนจรก็ลงนอนแผ่หลากับ พื้นหญ้าด้วยความเหน็ดเหนื่อยและเพื่อฆ่าเวลาจนกว่าหอคจนจรจะเปิดให้บริการ ในยามที่ทิวโหยเช่นนั้น เขารู้สึกซาบซึ้งที่เพื่อนคนจรชื่อว่าบิลล์ได้ออกไปขทานแล้วนำอาหารมาแบ่งให้ “[บิลล์] ไปขทานจาก คนขายขนมปังมา และได้ขนมปังหืน ๆ ซุกเอาไว้ระหว่างกายและเสื้อคลุมกันหนาว บิลล์เอาขนมปังมา แบ่งปัน เราต่างดีใจที่ได้กิน” (Orwell, 2017b)

สรุปได้ว่า ออร์เวลล์ไม่ปฏิเสธเรื่องที่ว่าความงามเป็นสื่อของความรัก แต่สำหรับเขาความงาม ทางจิตใจมีค่าและมีเสน่ห์มากกว่าความงามของรูปร่างหน้าตา น้ำใจของชนชั้นล่างในเมืองอาณานิคมอย่าง ชาวพม่า ชาวจีนและชาวอินเดีย และในประเทศตะวันตกอย่างชาวอังกฤษ ชาวรัสเซีย และชาวอิตาลี ทำให้ออร์เวลล์ซาบซึ้งและพึงพอใจ เขาไม่ได้ยกให้ชนกลุ่มนี้เป็นบุคคลในอุดมคติที่มีแต่คุณงามความดี เพราะประสบการณ์ชีวิตทำให้เห็นถึงข้อจำกัดของพวกเขาหลายอย่าง แต่ความมีน้ำใจและความเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ของชนชั้นล่างที่ออร์เวลล์ได้สัมผัสมาด้วยตัวเอง มีผลโดยตรงต่อทัศนคติเกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่าง ชนชั้นของเขา และช่วยอธิบายว่าเพราะเหตุใดออร์เวลล์จึงเลือกที่จะอยู่เคียงข้างชนชั้นล่าง และต่อสู้เพื่อ ประโยชน์ของชนกลุ่มนี้

3. ความซาบซึ้งในความงามทางศิลปะ

ใน “พม่ารำลึก” ฟลอรีแสดงความซาบซึ้งต่อความงามทางศิลปะของชาวพื้นเมืองสองครั้ง ครั้งแรกเมื่อเขาพาอิลิซาเบ็ธไปดูการแสดงพ่อนรำพม่า ซึ่งตรงกันข้ามกับอิลิซาเบ็ธที่รังเกียจศิลปะของ ชาวพื้นเมือง ฟลอรีกลับพูดถึงการแสดงนั้นด้วยความตื่นตะลึง “แต่ถ้าคุณดูดี ๆ แล้วจะเห็นว่ามันเป็นศิลปะ ที่น่าทึ่ง เป็นการสังสรรค์วัฒนธรรมเป็นร้อย ๆ ปี ! การเคลื่อนไหวแต่ละท่อนนั้นฝึกฝนสั่งสอนต่อ ๆ กันมา ไม่รู้วาก็ชั่วอายุคน เวลาคุณมองดูศิลปะของพวกเขาในวันออกนี้ให้ดีก็เห็นถึงอารยธรรมที่สืบเนื่องมาตั้งแต่ สมัยมนนานแล้ว ตั้งแต่พวกเราต่างแต่งกายด้วยเปลือกไม้อยู่เลย ผมก็อธิบายไม่ถูกเหมือนกันว่ามันยังไ้ แต่ชีวิตและจิตวิญญาณทั้งหมดของชาวพม่าสรุปรวมอยู่ในลีลาที่ผู้หญิงคนนี้เธอบิดแขนนั้นแหละ เวลา ได้เห็นแล้วก็เหมือนได้เห็นทุ่งนา เห็นหมู่บ้านใต้ดงสัก เห็นเจดีย์ พระนุ่งห่มจีวรเหลือง ควายที่ว่ายอยู่ใน แม่น้ำตอนเช้าตรู่ เห็นพระราชวังของพระเจ้าสีป้อ” ฟลอรียังเคยพาอิลิซาเบ็ธไปเยี่ยมครอบครัวของลิแยก ที่เป็นชาวจีนอพยพ แต่ทันทีที่เห็นเท้าอันผิดรูปของผู้หญิงจีนสองคน ซึ่งเกิดจากการรัดเท้าตามประเพณี โบราณ อิลิซาเบ็ธก็แสดงความขยะแหยงด้วยภาษาที่รุนแรงว่า “นี่ทุเรศจังเลย ! เขาทำอย่างไรถึงได้เป็น แบบนั้น ? คงไม่ใช่เป็นเองตามธรรมชาตินะคะ ?” และ “น่าสยดสยองเสียจนฉันแทบจะไม่กล้ามองอยู่แล้ว คนพวกนี้ต้องเป็นพวกป่าเถื่อนอย่างที่สุดแน่ ๆ !” แม้จะปรารภงานแต่งงานกับอิลิซาเบ็ธ แต่ฟลอรีก็พร้อม แสดงจุดยืนและความเห็นต่าง เขาแก้ตัวให้กับหญิงชาวจีนทั้งสองว่า “พวกนี้มีอารยธรรมสูงมาก มากกว่า พวกเราเสียด้วยซ้ำไปนะในความเห็นของผม ความงามเป็นเรื่องของรสนิยม” (Orwell, 2017a)

ครั้งนี้เข้าร่วมสงครามในประเทศสเปน ออร์เวลล์รู้สึกชื่นชอบความงามทางศิลปะของบ้านเรือนที่อยู่อาศัยแบบโบราณ เขาเขียนไว้ในสารคดีเรื่อง “แต่คาทาโลเนีย” ว่า “สำหรับบ้านชาวนาที่สร้างด้วยหินปูนขัดมีประตูโค้งและเครื่องบนงามวิเศษแล้ว บ้านชาวนาเหล่านี้จัดเป็นบ้านที่สวยงามโดยแท้ สร้างตามแบบแผนซึ่งอาจไม่เคยเปลี่ยนแปลงมาเลยนับศตวรรษ” แม้ออร์เวลล์จะเข้าร่วมสงครามเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของฝ่ายปฏิวัติที่เป็นชนชั้นกรรมาชีพในสเปน กระนั้นเขาก็เสียใจและไม่เห็นด้วยที่กำลังปฏิวัติทำลายโบสถ์และศาสนสถาน ทั้งยังปล่อยให้อาคารต่าง ๆ ถูกใช้งานอย่างสกปรกและมั่งง่าย “ทุกห้องในลากรันจาที่ไม่ใช้ทำประโยชน์อย่างอื่นก็จะถูกใช้เป็นส้วม เครื่องใช้ชำระก็เอาไปสุมไว้ในนั้นด้วย กำแพงโบสถ์เล็ก ๆ ที่อยู่ติดกันพurunด้วยรอยกระสุน” (Orwell, 1993)

นอกจากความงามด้านศิลปะการแสดงและการออกแบบแล้ว ออร์เวลล์ยังได้พูดถึงศิลปะการดื่ม น้ำชาในความเรียงเรื่อง “ชาติ ๆ สักถ้วย” เขามองว่าการดื่มชาอย่างมีศิลปะควรขงแบบที่ละน้อย และควรใช้กากระเบื้องเคลือบหรือดินเผาเพราะจะทำให้ได้รสชาติดีกว่าการใช้เครื่องเงิน ที่สำคัญคือ การดื่มชาที่จะทำให้ได้รสของน้ำชาอย่างแท้จริงจะต้องไม่มีน้ำตาลผสม ออร์เวลล์ยอมรับว่า การดื่มชาแบบมีรสหวานเป็นวัฒนธรรมร่วมของชาวอังกฤษและชาวรัสเซีย ความเห็นของเขาในเรื่องนี้จึงถือเป็นความเห็นของชนกลุ่มน้อย แต่เขาก็ให้เหตุผลสนับสนุนความคิดของตัวเองได้อย่างน่าสนใจว่า “เราจะบอกว่าเราเป็นคนรักน้ำชาอย่างแท้จริงได้อย่างไรหากว่าเราทำลายรสชาติน้ำชาของเราด้วยการใส่น้ำตาลลงไป ถ้าเช่นนั้นเราจะใส่พริกไทยและเกลือลงไปด้วยก็ย่อมได้เช่นกัน น้ำชาต้องขมเช่นเดียวกับเบียร์ต้องขม” (Orwell, 2019)

ข้อมูลที่กล่าวมาช่วยสะท้อนรสนิยมของออร์เวลล์เกี่ยวกับความงามทางศิลปะ ทั้งการร้ายรำของชาวพม่า ประเพณีการรัดเท้าของผู้หญิงชาวจีน ความงามในศิลปะการออกแบบของอาคารบ้านเรือนในประเทศสเปน ตลอดจนศิลปะการดื่มชาที่จะทำให้ได้รสชาติของชาอย่างแท้จริง ที่น่าชื่นชมคือ แม้ออร์เวลล์จะมีจุดยืนในการประเมินความงามของตัวเอง แต่ก็ยอมรับว่า รสนิยมของเขาในบางเรื่องอาจไม่สอดคล้องกับความคิดของคนส่วนใหญ่ สิ่งสำคัญที่ออร์เวลล์พยายามสื่อถึงผู้อ่านคือ แต่ละคนมีสิทธิประเมินค่าความงามอย่างเป็นเอกเทศ แต่ผลการประเมินจะบริสุทธิ์ขึ้นอีกมาก ถ้าหากปราศจากอคติของผู้ที่อยู่ต่างวัฒนธรรม

บทสรุป

สุนทรียภาพด้านการใช้ชีวิตในวรรณกรรมแปลของออร์เวลล์มีความน่าสนใจ นอกจากความงามทางธรรมชาติซึ่งออร์เวลล์มีใจรักมาตั้งแต่เด็ก ความงามทางศิลปะทั้งที่เป็นของชาวพื้นเมืองอย่างการร้ายรำของพม่าและการรัดเท้าของสตรีจีน ตลอดจนศิลปะในการออกแบบสิ่งก่อสร้างในประเทศสเปนแล้ว ออร์เวลล์ยังมองว่า ความงามของมนุษย์มีความสำคัญและมีผลต่อการดำเนินชีวิต เขาไม่ปฏิเสธเรื่องที่ว่ารูปร่างหน้าตามีผลต่อความรู้สึกของผู้คน กระนั้นความงามด้านจิตใจต่างหากที่ออร์เวลล์มองว่ามีเสน่ห์ช่วยให้นักมนุษย์มีความสมบูรณ์พร้อม และทำให้ความรักดำรงอยู่ได้นานขึ้น

การศึกษาวรรณกรรมแปลของออร์เวลล์ไม่เพียงทำให้ทราบมุมมองทัศนะของเขาเกี่ยวกับสุนทรียภาพในการใช้ชีวิต แต่ยังสะท้อนจุดยืนทางการเมืองของออร์เวลล์โดยเฉพาะในประเด็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสังคมร่วมสมัย มุมมองเกี่ยวกับความงามทั้งความงามทางธรรมชาติ ความงามของมนุษย์ และความงามทางศิลปะ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับปรัชญาชีวิต ทำให้ผลงานวรรณกรรมของออร์เวลล์ไม่เคยล้าสมัย และทำให้เขาเป็นนักประพันธ์ที่ทรงอิทธิพลต่อวงการทางการเมืองและวรรณกรรมของโลกจวบจนทุกวันนี้

References

- Bhirasri, S. (1972). **The Art of Charity**. (Phraya Anuman Rajadhon, Trans.). Infantry Center.
- Iwasaki, M. & Brown, R. (2004). **Geisha, a Life**. (Sangchandr, C., Trans.). Praew Publishing House.
- Keeratiwutipong, J. (n.d.). **Aesthetics and Aesthetics: A Dimension of Life**. <https://shorturl.at/2r4Sc>
- Leksukhum, S. (2004). The Aesthetics of Life: Ancient Craftsmanship. *Damrong Journal*, 6(3), 94–95.
- Orwell, G. (1993). **Homage to Catalonia** (Sotsai, Trans.). Kledthai.
- Orwell, G. (2017a). **Burmese Days** (Suvannanonda, B., Trans.). Typhoon.
- Orwell, G. (2017b). **Down and Out in Paris and London** (Suvannanonda, B., Trans.). Typhoon.
- Orwell, G. (2019). **Selected Essays** (Suvannanonda, B., Trans.). Typhoon.
- Orwell, G. (2020). **1984** (Phaoluengthong, R. & Patiphatphaophon, A., Trans.). Sommut.
- Orwell, G. (2022). **Animal Farm** (Suvannanonda, B., Trans.). Typhoon.
- Plato. (2012). **Symposium** (Attagara, K., Trans.). Amarin Printing and Publishing.
- Suvannanonda, B. (2015). **Know Orwell**. Bookmoby.
- The Royal Institute. (2013). **Thai Dictionary by the Royal Institute 2013**. Nanmeebooks Publications.
- Tippayamontre, P. & Intongpan, P. (2022). Weaknesses and Paradoxes of Secular Humanism Theory. *Journal of Graduate Studies Review*, 18(1), 60–73.